

**100 DE FEMEI
PENTRU 100 DE
ANI DE ROMÂNIE
MODERNĂ
VOLUMUL 1**

Autoare
Adina Rosetti
Victoria Pătrașcu
Iulia Iordan
Laura Grünberg
Cristina Andone

[15]
Arethia Tătărăscu
LAURA GRÜNBERG.TXT
MARIA SURDUCAN.JPG

[27]
Alina Șerban
ADINA ROSETTI.TXT
ILEANA SURDUCAN.JPG

[16]
Maria Tănase
CRISTINA ANDONE.TXT
CRISTIANA RADU.JPG

[28]
Marta Trancu-Rainer
ADINA ROSETTI.TXT
ANNABELLA OROSZ.JPG

[18]
Lucia Sturdza-Bulandra
ADINA ROSETTI.TXT
OANA ISPIR.JPG

[31]
Miriam Răducanu
ADINA ROSETTI.TXT
LIVIA COLOJI.JPG

[20]
Margareta Sterian
IULIA IORDAN.TXT
ANDREA KÜRTI.JPG

[32]
Milița Petreșcu
IULIA IORDAN.TXT
CRISTINA BARSONY.JPG

[22]
Elena Stancu
IULIA IORDAN.TXT
SORINA VASILESCU.JPG

[35]
Partizanele de la Nucșoara
IULIA IORDAN.TXT
LIVIA COLOJI.JPG

[24]
Cella Serghi
CRISTINA ANDONE.TXT
CRISTINA BARSONY.JPG

[36]
Hortensia Papadat-Bengescu
VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT
ANDREA KÜRTI.JPG

[38]
Elena Pagu
VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT
SORINA VASILESCU.JPG

[40]

Irina Nicolau

LAURA GRÜNBERG.TXT

ZELMIRA SZABÓ.JPG

RO

[54]

Ruxandra Mateescu

IULIA IORDAN.TXT

LIVIA COLOJI.JPG

[43]

Sofia Nădejde

LAURA GRÜNBERG.TXT

MARIA BRUDAȘCĂ.JPG

[56]

Mandatarele

LAURA GRÜNBERG.TXT

MARIA BRUDAȘCĂ.JPG

[44]

Herta Müller

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

OANA ISPIR.JPG

[58]

Monica Lovinescu

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

ÁGNES KESZEG.JPG

[46]

Moașele

CRISTINA ANDONE.TXT

SORINA VASILESCU.JPG

[60]

Cristina Liberis

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

ILEANA SURDUCAN.JPG

[48]

Mihaela Miroiu

LAURA GRÜNBERG.TXT

ANNABELLA OROSZ.JPG

[63]

Principesa Illeana

IULIA IORDAN.TXT

MARIA SURDUCAN.JPG

[50]

Ștefania Mihăilescu

LAURA GRÜNBERG.TXT

OANA ISPIR.JPG

[64]

Clara Haskil

CRISTINA ANDONE.TXT

MARIA BRUDAȘCĂ.JPG

[52]

Melania Medeleanu

ADINA ROSETTI.TXT

LIVIA COLOJI.JPG

[67]
Virginia Andreescu Haret
ADINA ROSETTI.TXT
ANDREA KÜRTI.JPG

[78]
Escadrila Albă
VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT
LIVIA COLOJI.JPG

[68]
Alexandrina Halic
ADINA ROSETTI.TXT
OANA ISPIR.JPG

[80]
Diana Dragomir
ADINA ROSETTI.TXT
ILEANA SURDUCAN.JPG

[70]
Simona Halep
LAURA GRÜNBERG.TXT
MARIA SURDUCAN.JPG

[83]
Cella Delavrancea
CRISTINA ANDONE.TXT
CRISTIANA RADU.JPG

[73]
Gustistele
LAURA GRÜNBERG.TXT
LIVIA COLOJI.JPG

[84]
Violeta Dascălu
IULIA IORDAN.TXT
MARIA BRUDAȘCĂ.JPG

[74]
Olga Greceanu
IULIA IORDAN.TXT
LIVIA COLOJI.JPG

[87]
Cecilia Cuțescu-Storck
IULIA IORDAN.TXT
ÁGNES KESZEG.JPG

[77]
Elena Farago
CRISTINA ANDONE.TXT
SZABÓ ZELMIRA.JPG

[88]
Lena Constante
CRISTINA ANDONE.TXT
SZABÓ ZELMIRA.JPG

[90]

Nadia Comăneci

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

ANNABELLA OROSZ.JPG

[102]

Maria Brâncoveanu

IULIA IORDAN.TXT

ÁGNES KESZEG.JPG

[93]

Lizica Codreanu

ADINA ROSETTI.TXT

ÁGNES KESZEG.JPG

[104]

Smaranda Brăescu

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

OANA ISPIR.JPG

[94]

Andreea Cionca Anghelof

CRISTINA ANDONE.TXT

CRISTINA BARSONY.JPG

[106]

Ana Blandiana

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

CRISTINA BARSONY.JPG

[97]

Casnicele

LAURA GRÜNBERG.TXT

SORINA VASILESCU.JPG

[109]

Nicoleta Bițu

LAURA GRÜNBERG.TXT

ILEANA SURDUCAN.JPG

[99]

Sabina Cantacuzino

CRISTINA ANDONE.TXT

ANDREA KÜRTI.JPG

[110]

Vera Atkins

VICTORIA PĂTRAȘCU.TXT

ANNABELLA OROSZ.JPG

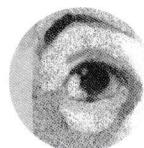

[100]

Elisa Brătianu

CRISTINA ANDONE.TXT

ANNABELLA OROSZ.JPG

[113]

Ana Aslan

ADINA ROSETTI.TXT

MARIA SURDUCAN.JPG

Bucureşti. Mahalaua Cărămidarilor. Strada Livada cu Duzi. Într-o grădină bine rânduită, un bărbat cântă la caval. Un fir de melodie oltenească se joacă de-a vântul printre trandafiri și cale și crini. Ciufulește câteva petale de dalii, apoi poposește în cercuri tremurate în căucul cu apă pe care o fetiță îl scoate serioasă dintr-o găleată. Cât ea de mare.

— Ia cântă, tu, fătălica tatii, că acum s-o face frig, vara ne-o uita, florile s-or scutura...

Maria, fata florarului Tănase, n-ar vrea ca vara să o uite. N-ar vrea ca vreun om odată iubit să n-o mai știe atunci când s-o aduna timp peste timp. Își șterge mâinile. Privește drept înainte. Cântecul ei lin, învățat de la mama ei, se poticnește printre văile muzicii oltenești. Apoi își face binișor loc, și doina de Făgăraș își spune frumos dorul pe acompaniament săltăreț de caval.

Bucureşti. Într-un apartament modernist, un Tânăr profesor de folclor îi arată unei fete din Mahalaua Cărămidarilor cum sună un cântec vechi de dragoste rănită. „Cine iubește și lasă...“ spun versurile care se răsucesc ca niște pale rele de vânt. Fata deretică prin casă, șterge praful de pe cărți, lustruiște o vază, apoi trece la o fereastră prin care soarele se vede împăienjenit. Nu pare să asculte. La refren, cântă fără greșală alături de Harry.

Tot Bucureşti. Dictatură legionară. Tot ce are eticheta „evreiesc“ e un pașaport către moarte. Muzica Mariei a fost culeasă din toată țara de un Tânăr profesor care poartă, de ceva vreme, stampila „de îndepărtat“. Ea este româncă, din tată oltean și mamă ardeleană. Și-ar putea salva muzica dacă ar uita de Harry. Dar Maria nu-l uită. Iar discurile îi sunt distruse. Muzica ei e interzisă. O vreme. Dar o vreme tăioasă ca iarna care scutură flori și învârtejește inimi.

New York. Paris. Bucureşti. Maria Tănase cântă. Oameni străluciți o adoră. Oameni simpli o aplaudă și o acoperă cu flori. Nu mai este fata florarului. Este pasarea măiastră a unui popor care își amintește prin ea că vorbește aceeași limbă. Cea a dorului care nu uită și nu lasă.

„Caută-mă. Caută-mi sufletul. Culege-mi visele și împarte-le oamenilor...“

Maria Tănase (1913, Bucureşti – 1963, Bucureşti) a fost pasarea măiastră a muzicii populare românești. S-a născut în capitală, în zona care acum este cartierul Tineretului. Tatăl ei era florar, venit din Oltenia. Mama era din părțile Sibiului. Maria va fi descuprită de Harry Brauner, profesor de folclor muzical, cel care îi va alcătui repertoriul cu melodii autentice

culese de el din toată țara. Harry era evreu, iar în timpul represiunii legionare a fost direct vizat. Maria nu s-a dezis nicio clipă de cel care i-a fost mentor, chiar dacă acest lucru a dus la interzicerea muzicii ei și la distrugerea discurilor care îi purtau numele. Harry Brauner a fost cel care a descoperit, printre altele, cântecul Cine iubește și lasă.

ibris .RO

Rosie, pentru haine și cărți

NUMELE TATĂLUI ȘI-AL FIICEI

Suntem în anul 1898. Publicul își ocupă locurile în sala Teatrului Național din București. Luminile strălucesc, rochiile de mătase foșnesc, iar domnii își lustruiesc lornoanele. Mai e puțin și începe spectacolul – *Primul bal*.

E „primul bal” și pentru Tânără Lucia. Are douăzeci și cinci de ani și e la primul ei rol, prima apariție pe scenă, primul pas în ceea ce va fi cariera ei de actriță. Într-un cuvânt: debutul. Nu și-a dorit neapărat să fie actriță: a studiat filosofia și și-a dorit să devină profesoară. Dar în învățământ nu erau locuri, iar ea voia neapărat să fie independentă, să se întrețină singură, deși se născuse într-o familie bogată, aristocratică și ar fi putut trăi bine fără niciun efort. Directorul Teatrului Național a fost însă atât de impresionat de forță și hotărârea ei, încât i-a propus acest rol. Iar Lucia și-a dat seama că i se oferă o ocazie importantă, o intrare în lumea artei care o atrăgea.

Acum e în cabină și se pregătește pentru intrarea în scenă. Dar, chiar cu câteva clipe înainte, un mesager îi aduce o telegramă. Un mesaj de la bunica ei, în franceză. Lucia citește și lasă hârtia să-i scape din mâna. Trebuie să facă o alegere. Acum. Să rupă legătură cu familia sau să-și urmeze propriul drum. (Nu uitați: ne aflăm în 1898, regulile sunt altele! Copiii nu sunt încurajați să-și urmeze visurile, iar fetele – cu atât mai puțin!)

Lucia aruncă o ultimă privire în oglindă. Primul ei rol este – ce ironie! – cel al unei domnișoare aristocrate și cochete. Cu pași hotărâți, fără să privească

înapoi, se îndreaptă către scena care o aşteaptă și către începutul unei cariere amețitoare, care o va purta prin multe sușuri și coborâșuri. Va juca în roluri mari, va fi dată afară dintr-un teatru, dar va înființa altul, va vinde cărți din bibliotecă pentru a supraviețui în vremuri grele, va forma generații întregi de actori.

Pe biletul primit în seara premierei scria: „Je te défends de porter le nom de ton père sur la scène“ („Îți interzic să portă pe scenă numele tatălui tău“). Acum, un teatru din București poartă numele ei.

Lucia Sturdza-Bulandra (1873, Iași – 1961, București) a fost actriță și fondatoare a unei companii de teatru (Compania Bulandra-Maximilian-Storin). Din 1947, a condus Teatrul Municipal. A tradus piese,

a regizat spectacole, a interpretat roluri memorabile și a fost profesoară la Conservatorul de Artă Dramatică din București timp de 30 de ani.

FĂRĂ ETICHETE

În cămara cu o fereastră prăfuită de vântul dinspre mare, stă o fată cu plete zănatice și cîtește. Nu cărți. Nici reviste. Ci etichete. Cîtește și-și răsucescă părul pe degete, din ce în ce mai smucit.

Dulceață de cireșe amare, scrie pe un borcan pus pe raftul spre care, dacă te uiți, vezi mereu un colț de cer legănat de o pânză de păianjen.

— Greșit! bombăne fetiță. Ce etichetă neglijentă! Nu, nu e atât de simplu... Ar trebui să scrie „cireșe cumpărate de la tanti Hani din piața Ovidiu în ziua în care m-am întors de la școală și aveam sorțulețul pătat de cerneală și mama m-a certat, iar tata m-a luat de mâna și mi-a zis *Hai să vedem ce-i afară*, iar eu știam ce era afară, că tocmai intrasem în casă, afară era cald și pisica tărcată de pe stradela Vântului făcuse patru pui, dar tata mi-a făcut cu ochiul și atunci am spus *Bine* și am ieșit. Am ocolit Biserica Greacă, tata voia să-mi cumpere un cocoș de zahăr candel, dar băiatul cu zaharicale încăisează prăvălia, aşa că am luat-o spre Mahala Armenească și am intrat în Piața Ovidiu. Lângă statuie, o știști, e cea cu omul negru care se scăpină în bărbie, acolo, pe trepte la umbră, stătea tanti Hani, cea care face dulcețuri rare pentru zile amare. Tata mi-a luat un borcan mare, o carte cu ilustrații despre insecte, mi-a mai luat un cornet cu castane prăjite și am plecat acasă. Pe drum l-am rugat să-mi ia și unul dintre pisoii tărcăți de pe stradela Vântului, iar mamei să-i dăm borcanul cu dulceață

rară-amară. Tata a ales un pisoi somnoroș. Acasă, mama s-a bucurat de borcan, dar nu s-a bucurat de motan“.

Ce s-a întâmplat cu dulceața, eticheta, pisoiul și fetița, vă întrebați? Dulceața de cireșe amare va dispărea misterios într-o singură după-amiază. În schimb, va rămâne pentru mulți ani cel care s-ar putea numi Amar, motanul fioros, deloc somnoroș. Eticheta va ajunge la coș. Când se va face mare, fetița noastră va arunca și alte etichete. Dintre ele, cea mai amară va fi: *Femeile nu pot ajunge scriitori.*

Cella Serghi (1907, Constanța – 1992, București) s-a născut la malul mării. Numele său adevărat a fost Cella Marcoff. Pseudonimul Serghi a fost inspirat de prenumele bunicului ceasornicar, pasionat de antichități. Cella a trăit în vremuri tulburi, de

război, foame, răscoale. A publicat câteva romane de mare succes, printre care *Pânza de păianjen* și *Mirona*. Cella a visat să devină scriitoare într-o epocă în care a lucrat ca femeie printre cuvinte însemnă să fii dactilografă.

În penumbră pivniței lucește copertina roz, cu margini dantelate, a fostului cărucior. Marta își strânge și mai tare fetița la piept, amintindu-și de zilele ferice în care o scotea la plimbare. Pe atunci era pace, iar ea lucra ca medic, zbătându-se să obțină examenul de secundariat în chirurgie. Era extrem de bine pregătită, dar avea un mare „defect“: femei în domeniul chirurgiei nu se mai pomeniseră! Fetița ei avea doar câteva luni când Marta a luat examenul, devinând chirurg secundar. O alăpta la 4 dimineață și alerga la spital, se întorcea acasă la prânz pentru un nou alăptat, apoi – din nou la spital.

Din tavan se desprind câteva bucăți de tencuială. Afără, cerul e împânzit de dirijabilele germane. A început războiul și panica a cuprins tot Bucureștiul. E nevoie de medici, fiindcă în curând vor începe să sosească răniți. Marta așteaptă să se termine raidul aerian ca să-și poată lăsa fetița în siguranță și să fugă la spital. De fapt, la cele trei spitale a căror conducere i-a fost încredințată pe timp de război. Pe al treilea a vrut să-l refuze, temându-se că nu va face față, dar au mobilizat-o din oficiu, cu gradul de maior.

24 august 1916

Curtea spitalului e plină de soldații răniți în bătălie, la Turtucaia. Marta și Iosif, soțul ei, sosesc cu o mașină, sub cerul plin de zepeline germane care survolează orașul.

— Câți sunt?

— Peste 130, doamna doctor. și e abia primul transport!

— Pregătiți apă sterilizată, pansamente, săpun, tinctură de iod, spune Marta cu calm.

— Nu ajung pentru toți! suspină asistenta, frângându-și mâinile cu disperare.

— Atunci se pare că nu avem de ales decât să le aducem noi, hotărăște doctorița.

Ea și Iosif se întorc acasă, de unde revin cu toate proviziile medicale pe care le găsesc, plus ce mai aveau de-ale gurii prin cămară.

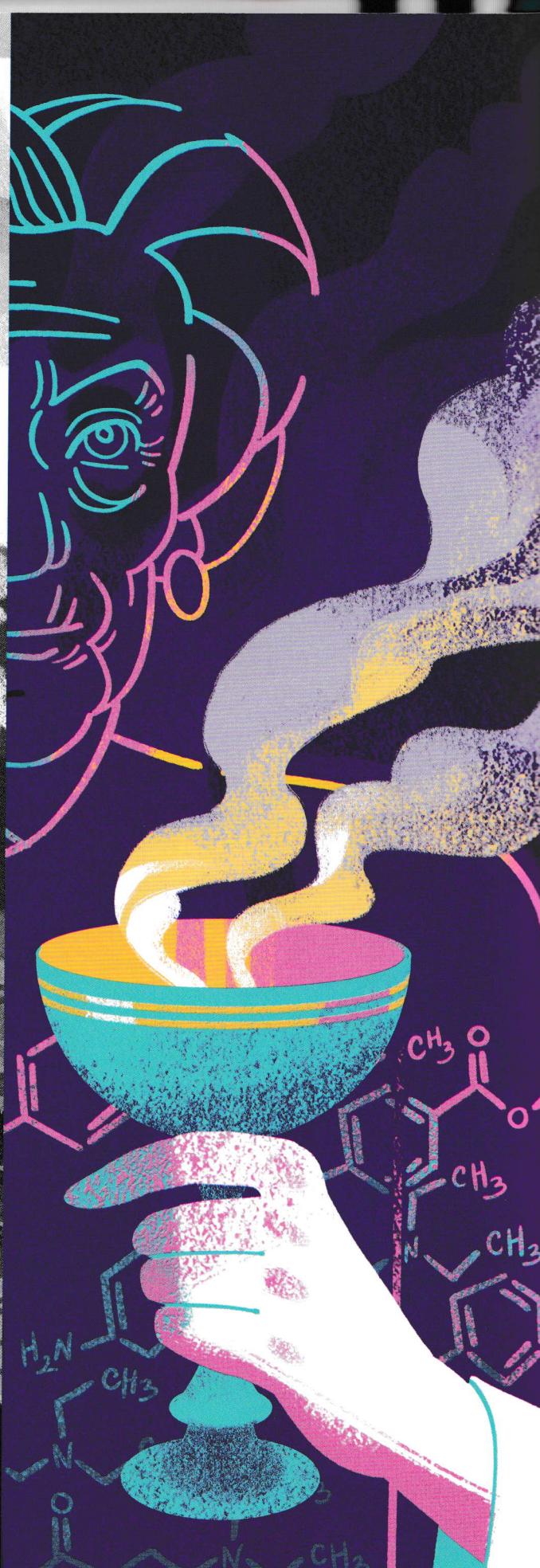
— Acum putem să-ncepem!

Și, la lumina felinarelor, a lămpilor de buzunar, a mucurilor de lumânare și a chibriturilor, încep pansamentele, care nu se mai opresc decât dimineață, când Marta trebuie să alerge la celelalte două spitale pe care le are în grija. În fața tragediei, simte mai vie ca oricând dorința de-a trăi și de-a face bine.

Marta Trancu-Rainer (1875, Târgu Frumos – 1950, București) a fost prima femeie chirurg din România. Înainte și în timpul ocupației germane din Primul Război Mondial, a condus trei spitale

de campanie (Spitalul Colțea, Spitalul Regal de Chirurgie și spitalul organizat la Școala de Poduri și Șosele), salvând și îngrijind sute de răniți. A fost medicul curant al Reginei Maria și al fiicelor acesteia.

Ce înseamnă bătrânețea? Un tărâm îndepărtat, în care o vrajă a pus stăpânire pe cei ce ajung acolo, răpindu-le tinerețea și bucuria? O ultimă stație a acestei călătorii numite „viață“? Zile de neputință și de boală? Piele care se zbârcește, oase care dor, o inimă care nu mai bate cum trebuie?

Mulți oameni cred că asta înseamnă bătrânețea și că nu e nimic de făcut, dar Ana Aslan, medic gerontolog, s-a încăpățânat să lupte împotriva bătrâneții cu toate puterile pe care ni le dă știința. „Iubesc tot ceea ce este frumos. Iubesc oamenii frumoși, bărbați și femei. Detest bătrânețea, urâtenia și minciuna“, spunea ea.

Ana Aslan a vrut dintotdeauna să fie medic. Atunci când mama ei nu i-a dat voie să dea examen la Facultatea de Medicină, a refuzat să mănânce câteva zile pentru a o convinge.

Zânele au puterea de a reda tinerețea cu o poțiune magică, însă muritorii, nu. Toată viața, Ana Aslan a încercat să găsească ceva de felul unei astfel de poțiuni. Nu a folosit vrăji sau prafuri fermecate, ci procedee științifice, studii clinice și o substanță numită „procaină“, care până atunci se folosea ca anestezic și despre care nu se știa că ar avea efect de regenerare. Era în 1949 când Ana a început să aibă dovezi despre proprietățile miraculoase ale acestei substanțe. În doar câțiva ani, a reușit să inventeze Gerovitalul H3, un produs care încetinea procesul de îmbătrânire, și să deschidă un institut de geriatrie la care au venit oameni din toată lumea, însuflareți de speranță. Ana a tratat personalități importante, actori și cântăreți celebri, scriitori, poeți, oameni politici, regi, mareșali, soții de președinți, dar nu numai: tot acolo a înfințat și un cămin pentru bătrâni singuri și bolnavi, care și pierduseră casele și aveau nevoie de adăpost și de sprijin.

Ce înseamnă bătrânețea? O parte din călătoria noastră pe pământ, pe care oamenii au visat întotdeauna că o pot opri și transforma în tinerețe veșnică. Ana Aslan a fost unul dintre acești oameni.

„Ştiința fără morală nu valorează mare lucru.“

Ana Aslan (1897, Brăila – 1988, București) a fost medic specialist în gerontologie, inventoarea Gerovitalului, primul medicament creat anume să întârzie procesul de îmbătrânire, și a Aslavitalului. Între 1952 și 1988 a condus Institutul

de Gerontologie și Geriatrie, care a primit mai târziu numele ei. Pe adresa institutului sosea zilnic un număr de impresionant de scrisori. Colecția de scrisori adreseate Anei Aslan cuprinde peste 100.000 de scrisori venite din 123 de țări.